

Eingin framtíð í Sudan við ongum mannrættindum

Fyrir lýsing tann 30. júní 1989 stöngu sudanskar herdeildir undir leiðslu af brigáðageneralinum Omar Hassan Ahmad al-Bashir flogvöllinn, tóku forseta-borgina og hernaðarstöðina og settu upp veggirðingar í öllum Kartoum, id er hövudsstaður í Sudan.

Eftir fáum tímum voru leiðandi politikarar fastsettir, undantaksstöðu lýst, grundlögin sett úr gildi og politískir flokkar og fákfæ-lög upplýst. Nýggju leið-aramir lýstu fylkingina, id teir nevndu National Salvation Revolution Command Council, at stjórna landin-um.

Soleiðis endaði eitt trý ára skeið við fleirflokkaðari, demokratiskari skipan í Sudan, id er största landið í Afrika og eitt af heimsins fátækastu löndum. Hesi trý árin hövdu verið sera ó-trygg, tá tað ræður um mannrættindini, sam-standis sum landið er sund-urskilt. Politiska frælsið varð í hövudsheitum virt norðanfyrir, men manna-rættindini voru sera illa farin í syðra Sudan og í øð-um ökjum, har sum stjórni og vápaða andstöðurörslan, Sudan People's Liberation Army (SPLA) kríggjaðust ögiliga sínámillum.

Tá hernaðarstjórnin tók valdið, broyttust brotini á mannrættindini so nógv, sum sudanska søgan einki veit um at siga.

Siðan 30. júní 1989 hava í roynd og veru allir partar av sudanesiska almenningin-

um í øllum landinum upp-livað áhaldandi og grov brot á mannrættindini, id eru framd av eini stjórn, sum ber seg at sum um hon ikki hevur ábyrgd av hesum.

Stjórnin hevur sett sær fyrir at broyta almennar stovnar so sum hon skilir islamska lóg. Hetta hevur ávirkað fólkid í norðara Sudan. Kúgan er amboðið at fáa eftirlit. Politiskir fangar í túsundatali, mangir teirra eru samvitskufangar, eru handtúknir. Pining er vanlig og ofta deyðilig. Politiskir fangar eru fongslaðir eftir følskum rættarmálum, og mangir fangar, bæði polit-iskir og kriminellir, eru av-rættaðir.

Fleiri hundrad fólk, sum eru dømd fyrir kriminellar brotsgerðir, eru bðils-flogd. Eitt ókent tal av fólk er í rættinum dømt at missa bæði fótur og hendur, siðani stjórni setti í gildi eina revsigrein, id byggir á teirra tulkning av sharia (is-lamisk lóg).

Kríggið verður ført bæði harðliga og náðileyst av øl-um pörtum. Trygdardeildir-nar hava vitandi og við vilja lopið á almenningin, dripið, noytt tey at fara frá sini jørð, rænt og oyðilagt møguleik-an hjá fólk at fáa sær mat í munnin. Fólk í túsundatali eru dømd til deyða og av-rættað uttanrættarlaga ella eru »horvin«.

SPLA hevur vitandi og við vilja lopið á og dripið vanlig fólk, hevur skapt ein hugbúrd av harðskapi og hevndarhuga við at seta

samfeløginu upp hvørt móti øðrum. Í 1991 fór SPLA í tvíningar – Mainstream og United. Eitt beiskt, oyðandi kríggj teirra millum var ein av fylgjunum.

SPLA-leiðslan hevur ver-ið náðileys í sínum royndum at varðveita stöðu sína. Høgtstandandi andstöðing-ar innan rørluna eru fast-settir ella eru vorðnir av-rættaðir. Fangar, sum SPLA hevur havt, eru vorðnir píndir, onkuntíð til deyða. Báðar deildimar innan SPLA hava stutt og greitt avrættað hermenn hjá hvørjum øðrum, tí teir hava hvør í sínum lagi verið ill-tonktir fyrir at stuðla kapp-ingarneytunum.

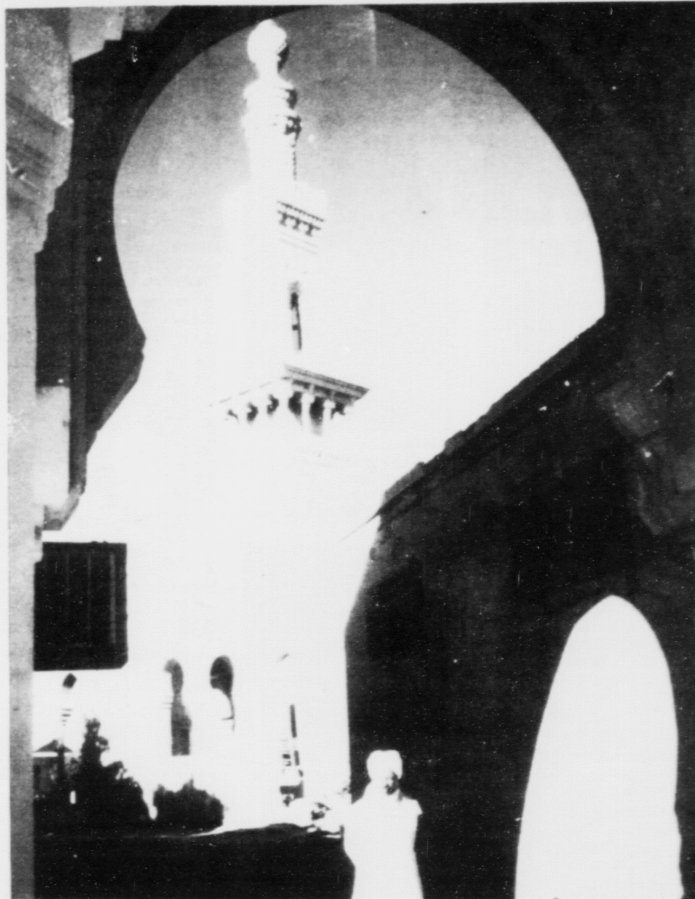
Kríggið hevur skapt eina katastrofu við ómetaligum menniskjaligum umkostn-ingum, tí allir flokkar so eyðsýniliga brota manna-rættindini og mannrætt-indalógir og meginreglur, tá um kríggj ræður. Vitandi og viljað álop á almenningin bæði frá stjórnardeildum og uppreistrarbólkum hava elvt til eina humanitera van-lukku í stríðsøkjunum.

Hernaðarstjórnin hevur roynt at vísa aftur ákærun-um um brot á mannrætt-indini við at ákæra atfinn-arnar fyrir at hava hug at mótmæla og at háða Islam. Hesin bóðskapur ger sær dælt av trúnni og lívsvirð-unum hjá tí muslimska meirilutanum í Sudan og hjá muslimum í øðrum löndum. Hetta ger stjórni til tess at vísa atfinningun-um atur og fyrir at vinna stuðul frá almenninginum.

Tveir triðingar av teimum 26 milliónunum, sum búgva í Sudan, er muslimar, men í landinum eru aðrar trúarrørslur og mong ólík fólkasløg. Umleið 400 mál eru talað har. Arabiskt er tað vanligu málið bæði sunnan og norðanfyrir og er móðurmálið hjá nógvum í tí norð-ara partinum. Meginpartur-in av teimum norðanfyrir eru muslimar, summir teirra siga, at teir eru ættaðir frá arabum.

Í sunnara partinum, sum fevnir um landslutirnar Bahr al-Ghazal, ovára Nilá og Equatoria, er sundur-lyndið millum trúarrørslur og fólkasløg uppaftur størri enn norðanfyrir. Størstu bólkarnir eru Dinka og Nuer, men harumframt eru onnur fólkasløg. Megin-parturin av tí útbúna fólk-inum sunnan fyrir tekur und-ir við kristindóminum, summi teirra eru muslimsk og nógv fólk í landbúnaðar-økjunum halda seg til sína egnu átrúnaðarlaga sið-venju.

Mynstrið, tá tað snýr seg um brot á mannrættindini í

Sudan, er týðuligt, sjálvt um nakrar individuellar frá-greiðingar eru torfórar at sannprógva í einum so ó-metaliga stórum landi, ein-um landi, sum hevur so stórar munir millum ættar-bólkar og er so fátækt. So at siga øll í Sudan eru í vanda-

bólkinu, sama un tey búgva í kríggj økjum ella í økjum, sum ikki eru so nógv ávirk-að av kríggjatgerðunum. Eitthvørt brot ger politisku stöðuna enn fløktari og økir um hatríð.

Í grundini er framtíðin í Sudan treytað av, at manna-

rættindini verða vird. Er henda virðingin ikki til staðar, eru litlar vónir um at byggja upp sínámillum álit, sum er neyðugt til tess at loysa allar politisku trupul-leikarnar, Sudan hevur.

JA!

Eg gerist haldari av Tíðinda-blaðnum Sosíalurín og fáði blaðið 5 ferðir um vikuna.

Ókeypis
Sosíalurín
rindar
postgjaldið

64

225 kr./ársfj. (haldarar í Føroyum)
425 kr./ársfj. (haldarar í Danmark) ☐
340 kr. (haldarar í Danmark, 5 bl. í senn) ☐
Til ber altíð at gerast haldari og góldið verður bert fyrir bløðini, id eftir eru av árstjórnindinum.

Navn:

Bústaður:

Bygd/byur:

Kannað postverknum

Tíðindablaðið
SOSIALURÍN
Postboks 76,
FR-110 Tórshavn